

Arbetsmarknadsutskottets betänkande**1977/78: 15**

med anledning av propositionen 1977/78: 32 om särskilda åtgärder för att främja sysselsättningen under vinterhalvåret 1977/78 jämte motioner

I betänkandet behandlas propositionen 1977/78: 32 (arbetsmarknadsdepartementet) om särskilda åtgärder för att främja sysselsättningen under vinterhalvåret 1977/78 jämte tre med anledning av propositionen väckta motioner.

Propositionen

Under punkten B 2 (s. 12—13) föreslår regeringen att riksdagen skall

1. godkänna det redovisade förslaget till höjning av utbildningsbidragen,

2. godkänna de i propositionen förordade ändrade reglerna för utbildning i företag,

3. till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 anvisa ett anslag av 450 000 000 kr.

Vidare föreslås under punkten B 3 (s. 14—15) att riksdagen skall

1. godkänna vad som förordats rörande tillfälligt sysselsättningsbidrag till industriföretag med dominerande ställning på orten,

2. till Sysselsättningskapande åtgärder på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 1 240 000 000 kr., varav förslagsvis 300 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motionerna

1977/78: 57 av Erik Hovhammar m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar

1. att det avslutande året i grundskolan och gymnasieskolans yrkesinriktade linjer ges karaktären av ett introduktionsår till arbetslivet,

2. att uttala att möjligheter skapas för skolpersonalen att praktisera under korta perioder på andra arbetsplatser,

3. att antalet bidragsrum till lärlingsutbildning görs lika med antalet inkomna bidragsberättigade ansökningar i avvaktan på pågående utredningar,

4. att uttala att möjligheterna till provanställning utvidgas till att gälla även de arbetsgivare som ej omfattas av kollektivavtal.

1977/78: 58 av Olof Palme m. fl. (s)

I motionen yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen omedelbart tillkallar en särskild kommission med den sammansättning och uppgift som förordas i motionen för att stärka de ungas ställning på arbetsmarknaden,

2. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värdet av att den svenska regeringen tar initiativ till starka internationella rekommendationer för att motverka ungdomsarbetslösheten,

3. att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78: 32 B 3. Sysselsättningskapande åtgärder p. 1 om tillfälligt sysselsättningsbidrag till industriföretag med dominerande ställning på orten

a. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värdet av att bidrag utgår för sysselsättning i utvecklingsarbete av personal tidigare verksam i egentlig produktion,

b. beslutar att de riktlinjer för bidrag som förordats i motionen bör gälla,

c. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värdet av att verksamhet som bedrivs med stöd av detta bidrag inriktas mot arbetsmiljöförbättrande åtgärder,

4. att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78: 32 B 2. Bidrag till arbetsmarknadsutbildning p. 2

a. beslutar att de riktlinjer för utbildning i allmänna ämnen inom ramen för yrkesinriktad utbildning som förordas i motionen bör gälla,

b. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värdet av att kvinnor bereds tillfälle till yrkesutbildning,

5. att riksdagen beslutar att bidraget för utbildning av arbetshandikappade enligt huvudregeln höjs från 8 kr. till 16 kr. per timme,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att stärka anpassningsgruppernas arbete inom företagen,

7. att riksdagen begär att regeringen skyndsamt lägger fram förslag om nya statsbidragsbestämmelser för beredskapsarbeten som bättre stimulerar kommunerna att påbörja dagsverksbilliga arbeten,

8. att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78: 32 B 3. Sysselsättningskapande åtgärder p. 2 beslutar att de riktlinjer för beviljande av förhöjt statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten med låg dagsverkskostnad som förordas i motionen bör gälla,

9. att riksdagen beslutar att jämställdhetsbidraget för arbetsgivare som anställer och utbildar kvinnor resp. män i vissa yrken höjs från 8 resp. 14 kr. till 16 kr. per timme.

1977/78: 71 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att

1. hos regeringen hemställa att den omedelbart tillsätter en särskild

kommission med bl. a. representanter för de fackliga organisationerna, de politiska ungdomsförbunden och de elevfackliga organisationerna som skall ha till uppgift att utarbeta förslag som garanterar ungdomen rätt till arbete eller utbildning.

2. hos regeringen begära att statliga medel ställs till kommunernas förfogande för en särskild kommunal sysselsättningsgaranti i enlighet med vad som anförs i motionen.

3. begära av regeringen att den vidtar åtgärder för att höja lönerna för praktikanter,

4. hos regeringen begära lagförslag om en särskild arbetsgivaravgift om 0,5 % för att finansiera utbildningsstödet.

5. hos regeringen begära lagförslag varigenom de fackliga organisationerna får ett avgörande inflytande över den utbildning till vilken utbildningsbidrag utgår.

6. hos regeringen hemställa om skyndsamt förslag om höjning av ersättning till AMU-cleverna i enlighet med vad som anförs i motionen.

7. avslå regeringens förslag om ytterligare 120 000 000 kr. till sysselsättningsbidrag och att dessa medel i stället används för att stimulera sociala investeringar inom daghems-, förskole- och vårdsektorn.

8. stifta en lag vari stadgas om förbud mot avskedanden och permitteringar vid alla företag med mer än 50 anställda, att gälla under ett år.

Utskottet

Arbetsmarknadsläget inför vintern 1977/78

Ett kännetecknande drag för arbetsmarknadsläget i höst är svag efterfrågan på arbetskraft samtidigt som sysselsättningen hålls uppe på en hög nivå. Antalet till arbetsförmedlingen anmälda lediga platser är i höst lägre än som registrerats vid något tillfälle under den gångna delen av 1970-talet. Å andra sidan är enligt statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU) siffrorna för sysselsättningen under tredje kvartalet i år högre än för någon motsvarande period tidigare under 1970-talet varvid som ett påtagligt inslag i bilden bör noteras att deltidarbetet har ökat starkt.

Arbetslösheten uppgick enligt AKU under tredje kvartalet i år till 81 000 (1,9 %) och i oktober till 88 000 (2,1 %). Det innebär i båda fallen en arbetslöshet som är något högre än de två senaste åren men lägre än lågkonjunkturåren 1971—1973.

Nu redovisade data om det aktuella sysselsättningsläget kan te sig gynnsamma med hänsyn till konjunkturläget. De är emellertid ofullständiga om man inte samtidigt beaktar de omfattande sysselsättningsstödande åtgärder som redan har vidtagits. I oktober var sålunda

133 000 personer sysselsatta i beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning, en ökning från förra hösten med 60 000 personer, varav två tredjedelar faller på utbildning i företag av permitteringshotad personal, med stöd av den s. k. 25-kronan. Vidare har de i våras införda tillfälliga sysselsättningsbidragen hittills beviljats för sammanlagt 17 000 anställda, dels vid företag i tekobranschen (äldre arbetstagare), dels vid företag med dominerande ställning på orten. Därutöver var i oktober 43 000 personer sysselsatta i olika former av skyddad och halvskyddad verksamhet. Det sistnämnda talet är dock endast en mindre ökning jämfört med samma månad förra året.

Som inledningsvis påpekats råder en dämpad efterfrågan på arbetskraft. Trots kraftiga sysselsättningspolitiska insatser har arbetslösheten börjat stiga. Uppenbara risker föreligger att läget förvärras under vintern. En klar indikation härpå är de varsel om uppsägningar som har getts in till länsarbetsnämnderna. De omfattade under tiden januari—oktober i år 35 000 personer mot 22 000 under samma period förra året.

Mot nu angivna bakgrund finner utskottet det angeläget med en förstärkt arbetsmarknadspolitisk beredskap. I den föreliggande propositionen redovisas åtgärder i det syftet. En del av dem kräver riksdagens godkännande. Utskottet återkommer till dem i de avslutande avsnitten.

Åtgärder för att stödja ungdomar och andra nytillträdande på arbetsmarknaden

I propositionen erinras om att regeringen den 6 oktober i år har beslutat om en rad åtgärder med syfte att stödja främst de nytillträdande på arbetsmarknaden. Drygt 5 milj. kr. har ställts till arbetsmarknadsverkets förfogande för att tidigarelägga anställning av 150 förmedlingsaspiranter. Avsikten är att erfarna förmedlare skall kunna frigöras för särskilda förmedlingsinsatser i nuläget. Vidare har ett antal tillfälliga insatser för främst ungdomar förlängts fram till den 1 juli 1978. Det gäller bl. a. speciella utbildningsmöjligheter för ungdomar under 20 år och anordnande av dagsverksbilliga kommunala beredskapsarbeten. Bidraget till enskilda beredskapsarbeten för att bereda ungdomar under 20 år praktik och yrkeserfarenhet höjs från lägst 10 till högst 15 kr. per timme. Dessutom har arbetsmarknadsstyrelsen — under förutsättning att utbildningsplatser saknas i det reguljära utbildningsväsendet — fått tillstånd att anordna företagsanknutna ettåriga yrkeskurser med utbildningsbidrag till eleverna.

Önskemål om ytterligare eller andra slag av stödjande insatser för nytillträdande på arbetsmarknaden har rests i de motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Socialdemokraterna yrkar i partimotionen 58 att en särskild *ungdoms-*

Kommission omedelbart skall inrättas. Kommissionen föreslås bli sammansatt av företrädare för riksdagspartierna, arbetsmarknadens parter, kommuner samt arbetsmarknads- och skolmyndigheter. Den skall ha till uppgift att med största skyndsamhet pröva och utveckla nya instrument i kampen mot ungdomsarbetslösheten. Kommissionen föreslås också ha rätt att initiera och få genomförd försöksverksamhet i det syftet. I motionen hänvisas till att en lång rad förslag med arbetsmarknads- och utbildningspolitisk inriktning nyligen har lagts fram av bl. a. sysselsättningsutredningen.

Även i vpk-motionen 71 föreslås att en särskild kommission med uppgift att utarbeta förslag till bekämpande av ungdomsarbetslösheten skall tillsättas.

Den på grund av den utdragna lågkonjunkturen fortgående dämpningen av efterfrågan på arbetskraft drabbar inte minst arbetssökande ungdomar. Medan arbetslöshetsnivån bland ungdomar var i stort sett oförändrad under första halvåret i år jämfört med samma tid förra året, var i månaderna juli—oktober i år ca 10 000 fler ungdomar arbetslösa än samma period föregående år. Ökningen har ägt rum trots redan vidtagna sysselsättningsskapande åtgärder, med bl. a. 16 000 ungdomar i olika typer av beredskapsarbeten. Det genomsnittliga antalet arbetslösa ungdomar under tredje kvartalet åren 1970—1977 (tusental) framgår av nedanstående tabell.

År	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977
Arb.lösa 16—24 år	23	39	43	40	34	27	27	37

Från samhällets sida har under 1970-talet gjorts stora ansträngningar för att komma till rätta med arbetslösheten bland ungdomar. Problemen i Sverige är inte unika utan återfinns i samtliga västliga industristater. Orsaken är heller inte enbart av konjunkturellt slag.

Enligt utskottets uppfattning är det mycket som talar för motionärernas förslag att skapa ett centralt organ med ett övergripande ansvar för ungdomens sysselsättning. Utskottet vill för sin del föra fram tanken att regeringen bör inrätta en särskild delegation för ungdomens sysselsättningsfrågor. Delegationen bör vara knuten till regeringens kansli och i den bör ingå, förutom företrädare för regeringen och riksdagen, representanter för andra intressenter, i första hand parterna på arbetsmarknaden, kommunförbunden, AMS och SÖ. Även politiska ungdomsorganisationer bör vara representerade i delegationen.

Delegationens huvuduppgift bör vara att på olika sätt verka för målet att alla ungdomar garanteras arbete, praktik eller utbildning. Delegationen bör ta initiativ till arbetsmarknads- och utbildningspolitiska insatser för att man skall nå detta mål. En central fråga är därvid kopp-

lingen mellan utbildning och arbete. Att göra en bedömning av nuvarande insatser på detta område är en uppgift som man bör gripa sig an med redan i inledningskedet. Delegationen bör också arbeta med mera långsiktiga frågor som rör forskning och utredningsarbete kring ungdomens sysselsättning.

Utskottet är medvetet om att en delegation av här skisserat slag aktualiserar gränsdragningsfrågor gentemot exempelvis sysselsättningsutredningen och den verksamhet som bedrivs inom AMS och SÖ. Regeringen får närmare pröva hur avgränsningen skall ske för att undvika dubbelarbete och samtidigt få till stånd en effektiv samverkan mellan olika instanser.

Vad utskottet i anslutning till förslaget i socialdemokraternas motion anfört om en delegation för ungdomens sysselsättningsfrågor bör regeringen underrättas om. Med det anförda besvaras också yrkandet i vpk-motionen.

I den socialdemokratiska partimotionen crinras om att ungdomsarbetslösheten är ett stort socialt problem i de flesta länder och att det är angeläget att kampen för ungdomens sysselsättning förs kraftfullt även inom internationella organ. Regeringen bör därför ta initiativ till starka *internationella rekommendationer för att motverka ungdomsarbetslöshet*. Motionärerna tänker härvid särskilt på en förestående OECD-konferens om ungdomens sysselsättning.

Utskottet delar helt motionärernas uppfattning att kampen mot ungdomsarbetslösheten måste föras även på det internationella fältet, eftersom det här gäller ett problem som på många håll utomlands är ännu mer bekymmersamt än i vårt land. Vid det samarbete i dessa frågor som sker i olika internationella organ ligger det i sakens natur att de svenska representanterna förmedlar erfarenheterna av de åtgärder som vidtagits i vårt land och även i övrigt aktivt medverkar till att positiva åtgärder kommer till stånd. Enligt vad utskottet inhämtat förbereds f. n. inom utbildnings- och arbetsmarknadsdepartementen inlägg av det slaget för den i motionen nämnda konferensen. Med hänsyn till vad som anförts finner utskottet det inte påkallat med särskilt initiativ från riksdagens sida med anledning av motionen.

I propositionen redovisas att det även i fortsättningen får anordnas extra praktikplatser för ungdomar hos statliga myndigheter. Vpk begär i det sammanhanget en snabb *översyn av praktikantlönerna*. Motionärerna anser att praktikanter utnyttjas otillbörligt, och de vill att underbetalningen av dem både inom den offentliga sektorn och på den privata arbetsmarknaden skall få ett slut.

Utskottet har tidigare behandlat liknande yrkanden från vpk och har därvid hänvisat till att det här gäller förhandlingsfrågor (se senast

AU 1976/77: 21 s. 23). För de i propositionen berörda statliga praktikplatserna är löner och övriga anställningsvillkor redan tidigare reglerade i avtal med de statsanställdas organisationer. Överenskommelse om ändring i det avtalet träffades den 29 september i år. Utskottet vill i detta sammanhang tillägga att ett problem, även från lönesättnings-synpunkt, är praktikarbetets högst skiftande utformning och innehåll. Sysselsättningsutredningen, i vars uppdrag det ingår att behandla praktikfrågor, har i sitt till regeringen avgivna förslag, daterat den 11 oktober 1977, om särskilda ungdomsinsatser tagit upp frågan om praktikantbegreppet. I korthet innebär utredningens förslag att praktik-tjänstgöring skall vara handledd samt ingå som föreskriven del i läro- eller utbildningsplan eller vara godkänd av avtalslutande parter som del i utbildningen. I avvaktan på den fortsatta behandlingen av utredningens förslag och med hänvisning till vad utskottet anfört avstyrks motionen.

Som redan nämnts ingår i regeringens åtgärdsprogram att verksamheten med dagsverksbilliga kommunala beredskapsarbeten för ungdom och andra nytillträdande på arbetsmarknaden får fortsätta till den 1 juli nästa år. Statsbidrag utgår härvid som tidigare med 75 %. Den högsta dagsverkskostnad, på vilken detta bidrag beräknas, har dock för normalfallen höjts från 300 till 350 kr.

Vpk — som har den allmänna inställningen att i propositionen förespråkade insatser mot ungdomsarbetslösheten är helt otillräckliga — vill i partimotionen 71 att statliga medel ställs till förfogande för en särskild *kommunal sysselsättningsgaranti för ungdom*. I anknytning härtill sägs det i motionen att det inom det sociala området och t. ex. miljövärderna finns många arbetsuppgifter där ungdom kan beredas arbete.

Verksamheten med de dagsverksbilliga kommunala beredskapsarbetena har enligt utskottets uppfattning fungerat väl. Vpk har i sin motion inte närmare utvecklat hur den tänkta sysselsättningsgarantin skall fungera. Förslaget kan inte läggas till grund för ett riksdagens beslut. Med hänvisning härtill och till vad ovan anförts om den föreslagna delegationen för ungdomens sysselsättningsfrågor avstyrker utskottet motionen i förevarande del.

I anslutning till behandlingen av de dagsverksbilliga kommunala beredskapsarbetena redovisas i propositionen ett förslag av AMS om utvidgning av verksamheten. Arbetena är, som ovan nämnts, avsedda att ge sysselsättning åt i första hand ungdomar under 25 år och andra nytillträdande på arbetsmarknaden. De skall vidare vara inriktade på natur- och landskapsvård eller tjänste- och vårdsektorerna. AMS förslag innebär att arbetena skall kunna användas för att sysselsätta även andra arbetslösa än ungdomar m. fl. nytillträdande. Begränsningen till vissa

typer av arbeten vill styrelsen också slopa. Dessa förslag avstyrks i propositionen.

I socialdemokraternas partimotion hänvisas till nyssnämnda ställningstagande i propositionen. Motionärerna anser för sin del att bidragsbestämmelserna bör ändras, så att *de dagsverksbilliga kommunala beredskapsarbetena även omfattar handikappade*.

Som skäl för att avstyrka AMS förslag, vilket inte enbart tar sikte på arbetshandikappade utan också på andra arbetslösa, åberopas i propositionen pågående översyn av statsbidragsbestämmelserna för kommunala beredskapsarbeten och till möjligheterna för regeringen att medge höjda statsbidrag i de fall det framstår som motiverat för visst område eller för vissa grupper arbetslösa. Som utskottet återkommer till i det följande har den nämnda översynen numera slutförts, och en departementspromemoria i ämnet lagts fram. Utskottet hänvisar härtill men vill tillägga att sådana arbetshandikappade som är nytillträdande på arbetsmarknaden givetvis bör kunna sysselsättas i de dagsverksbilliga kommunala arbetena. Till stöd för andra arbetshandikappade — självfallet också för handikappade som skall träda in på arbetsmarknaden — finns sedan länge ett omfattande åtgärdssystem i form av särskilda beredskapsarbeten, halvskyddad sysselsättning m. m. Det här anförda innebär att det inte finns skäl att biträda det aktuella motionsyrkandet, som alltså avstyrks.

I detta sammanhang tar utskottet också upp de yrkanden som framställs i motionen 57 av Erik Hovhammar m. fl. (m).

Regeringen har tidigare i höst beslutat tillsätta en kommitté för översyn av lagen om anställningsskydd m. m. Kommittén skall bl. a. inom ramen för uppdraget se över frågor om nytillträdandes ställning på arbetsmarknaden. I motionen 57 begärs bl. a. att frågan om ökade möjligheter till *provanställning* skall brytas ut ur kommitténs uppdrag.

Enligt lagen om anställningsskydd är det möjligt att träffa kollektivavtal om provanställning. Om en arbetsplats inte omfattas av avtal är lagens innebörd att arbetsgivaren inte kan anställa en arbetstagare på prov. Utskottet uppfattar motionärernas yrkande så, att de vill att lagen skall ändras på denna punkt oavsett det inledda översynsarbetet. Med anledning härav vill utskottet hänvisa till sitt nyligen avgivna betänkandet AU 1977/78: 8 och där redovisade ställningstaganden av majoriteten och reservanterna till frågan om provanställning, i följd varav utskottet avstyrker motionen i den frågan.

I samma motion framställs yrkanden med syfte att förbättra kontakterna mellan skola och arbetsliv. Motionärerna vill sålunda att det avslutande året i grundskolan och i gymnasieskolans yrkesinriktade linjer skall ges karaktären av ett introduktionsår till arbetslivet. Ett yrkande av samma slag framställdes i början av förra året av mode-

rata samlingspartiet i partimotionen 1975/76: 20. Yrkandet behandlades i betänkandet UbU 1975/76: 30 om skolans inre arbete och avstyrktes därvid enhälligt av utbildningsutskottet med hänvisning till då aviserad översyn av grundskolans arbetslivsorientering m. m. Skolöverstyrelsen har genom regeringsbeslut den 23 juni 1976 fått i uppdrag att företa översynen. Härutöver vill utskottet hänvisa till pågående gymnasieutredning.

Vidare yrkar motionärerna att möjlighet skall öppnas för skolpersonal att under korta perioder praktisera på arbetsplatser utanför skolan. Sådan möjlighet har numera införts. Enligt regeringsbeslut den 23 juni 1976 kan lärare få behålla oavkortad lön vid tjänstledighet under 2—4 veckor för arbetslivsorientering. Härmed kan avses arbete på industri eller annan verksamhet på lärarens hemort (avtal den 17 juni 1977 mellan statens avtalsverk och personalorganisationerna).

Slutligen begärs i motionen att — i avvaktan på pågående utredningar — antalet bidragsrum för lärlingsutbildning skall ökas så att det täcker inkomna bidragsberättigade ansökningar.

Med anledning av riksdagens beslut (UbU 1975/76: 5, rskr 75) prövas frågan om lärlingsutbildningens inriktning f. n. av gymnasieutredningen. Därutöver har riksdagen begärt (UbU 1975/76: 21, rskr 248) att förslag till nya statsbidragsbestämmelser för lärlingsutbildningen skall läggas fram i sådan tid att bestämmelserna blir tillämpliga under budgetåret 1978/79. Ett fullföljande av riksdagens beslut innebär att förslag om statsbidragets utformning kan väntas i en nära framtid. Enligt utskottets uppfattning bör frågan om antalet bidragsrum lämpligen prövas i det sammanhanget.

Av det redovisade framgår att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd på grund av motionen, som alltså avstyrks i sin helhet.

Bidrag till arbetsmarknadsutbildning

Utgifterna för arbetsmarknadsutbildningen betalas ur en fond som finansieras dels av en särskild arbetsgivaravgift, dels av ett obetecknat anslag med ovanstående rubrik. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 1 276 250 000 kr.

I propositionen beräknas att antalet AMU-kurser måste ökas kraftigt i vinter. Antalet behövliga utbildningsplatser väntas öka till ca 34 000 eller 9 000 fler än som beräknades i årets budgetproposition. Därtill kommer, som tidigare nämnts, 4 000 platser för särskilda, för ungdom anordnade ettåriga yrkeskurser förlagda till företag.

Utbildningsbidraget till deltagare i arbetsmarknadsutbildning utgår sedan den 1 januari 1977 med 65 kr. om dagen för flertalet deltagare under 20 år och med 130 resp. 170 kr. om dagen för vuxna deltagare.

Det högre beloppet är avsett för deltagare som uppfyller villkoren för ersättning från arbetslöshetskassa. I propositionen föreslås en höjning av de nämnda beloppen med 5 kr. Höjningen hänför sig till det i utbildningsbidraget ingående stimulansbidraget om f. n. 10 kr. Utskottet biträder propositionsförslaget. Det kan tilläggas att höjningen automatiskt påverkar det vuxenstudiebidrag som utgår enligt 7 kap. studiestödslagen (1973: 349). Höjningen får därmed kostnadsmässiga konsekvenser inte bara för förevarande anslag, en fråga som berörs i det följande, utan också för det under utbildningsdepartementets huvudtitel uppförda anslaget Studiebidrag m. m.

I vpk:s partimotion 71 yrkas på *skyndsamt förslag om höjd ersättning till AMU-eleverna*. Viktigast anses vara att "diskrimineringen av ungdom" upphör och att övriga regler för uppdelning av bidragsberättigade utgår. För dem som har haft arbete tänker sig motionärerna ersättning med 90 % av tidigare lön efter försäkringsprincipen. Ingen bör dock få lägre bidrag än 160 kr. plus stimulansbidrag, dvs. 175 kr. per arbetsdag.

Utbildningsbidraget består av dagpenning och det ovan behandlade stimulansbidraget. Dagpenningen motsvarar i flertalet fall det belopp deltagaren kan uppbära som kontant stöd vid arbetslöshet. I propositionen erinras om att frågan om arbetslöshetsersättningarnas framtida konstruktion behandlas av 1974 års utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring. Utredningen väntas lägga fram sitt betänkande i början av år 1978. Med hänsyn till den anknytning som finns mellan utbildningsbidrag och det kontanta stödet vid arbetslöshet samt till kommande reformering av detta stöd avstyrker utskottet motionsförslaget om en separat lösning av frågan om utbildningsbidragets konstruktion och nivå.

Vid utbildning i företag av anställda som hotas av permittering eller avskedande utgår bidrag enligt huvudregeln med 10 kr. per timme under 160 timmar och därefter med 15 kr. per timme i ytterligare högst 800 timmar. Denna huvudregel torde i år inte ha tillämpats i nämnvärd omfattning. På förslag av regeringen beslöt riksdagen i mars att bidraget under år 1977 får utgå med 25 kr. per timme under de första 160 timmarna ("25-kronan").

I propositionen föreslås nu att förstärkt bidrag skall kunna utgå även under första halvåret 1978. Vidare förordas att klart yrkesinriktad utbildning premieras genom att bidrag till sådan utbildning som bedrivs under första halvåret 1978 skall kunna utgå med 25 kr. per timme under 480 timmar. För utbildning i allmänna ämnen bör bidrag enligt propositionen även i fortsättningen utgå med 25 kr. per timme under högst 160 timmar. Under återstående del av utbildningstiden intill sammanlagt högst 960 timmar förutsätts bidraget utgå med 15 kr. per timme.

En annan form av stöd till utbildning i företag utgör det bidrag som utgår för utbildning av redan anställda under förutsättning att företaget samtidigt nyanställer ersättare, som skall anvisas av arbetsförmedlingen. Ersättaren skall beredas fast anställning. Arbetsförmedlingen skall som ersättare i första hand välja arbetstagare under 25 år. För att stimulera till ökade utbildningsinsatser i de mer expansiva företagen föreslås i propositionen att bidraget, som f. n. utgör 19 kr. per timme, under första halvåret 1978 utgår med 25 kr. per timme.

Vpk anser i sin partimotion att den ökning av utbildningsstödet till företag som förordas i propositionen endast kan godtas under förutsättning att *de fackliga organisationerna får ett avgörande inflytande över utbildningen*. Partiet kräver också att det ökade stödet skall finansieras genom en särskild arbetsgivaravgift. Utskottet återkommer nedan till den senare frågan. När det gäller de fackliga organisationernas roll i sammanhanget vill utskottet erinra om att de gällande statsbidragsbestämmelserna tillförsäkrar dessa organisationer ett betydande inflytande över utbildningens utformning och genomförande. Det är inte avsett att detta inflytande nu skall inskränkas, och utskottet avstyrker därför motionen i den aktuella delen.

I anslutning till propositionens förslag om ändrade regler för den s. k. 25-kronan föreslår socialdemokraterna i partimotionen som "ett förtydligande av regeringens förslag", att i den del av yrkesutbildningen, för vilken bidrag skall kunna utgå med 25 kr. per timme, det även skall vara möjligt att inrymma *utbildning i arbetarskydd, medbestämmandefrågor, miljöfrågor, arbetslivskunskap m. m.* under högst 160 timmar. Det förutsätts att sådana utbildningsinslag begärs av facklig organisation.

Gällande bidragsbestämmelser lägger inte hinder i vägen för utbildningsmoment av det slag som berörs i motionen. Utskottet utgår från att det inte görs någon ändring härvidlag under den förlängda bidragsperioden. Det ter sig dock naturligt att vid utbildning av mer omfattande slag prioritet ges åt klart yrkesinriktade kursmoment utan att för den delen utbildningen i allmänna ämnen eftersätts. Med hänsyn härtill är det inte påkallat med någon åtgärd av det slag som begärts i motionen.

Socialdemokraterna tar i motionen också upp en annan fråga om utbildningens inriktning. De vill att riksdagen skall uttala sig för att det görs *särskilda ansträngningar för att med denna utbildningsform ge sysselsatta kvinnor yrkesutbildning*. Därmed skulle arbetsmarknadssituationen kunna användas för att stärka kvinnornas långsiktiga möjligheter till arbete.

Vad som uttalas i motionen ligger helt i linje med intentionerna med 25-kronan. Vid dess tillkomst fastslogs nämligen att det var väsentligt att genom denna utbildningsform stärka kvinnors ställning på ar-

betsmarknaden (AU 1976/77: 21 s. 33). För att man skall nå konkreta resultat fordras systematiska informationsinsatser och särskilda kursplaner. Åtgärder av denna typ ligger i linje med den försöksverksamhet med verkstadsteknisk utbildning på gymnasienivå för redan anställda kvinnor som arbetsmarknadsdepartementet initierat vid ett företag i Kopparbergs län.

Det ter sig naturligt att AMS tar upp frågor av här aktuellt slag i det löpande arbetet med utformandet av kursplaner för nu avsedd utbildning och att jämställdhetskommittén därvid hålls underrättad om verksamheten. Vad utskottet i anslutning till den socialdemokratiska motionen anfört i detta avsnitt bör regeringen underrättas om.

Det s. k. *jämställdhetsbidraget*, dvs. bidrag till företagsutbildning för yrken som domineras av motsatt kön, utgår i normalfallet med 8 kr. per timme. När det gäller män utgår bidrag för utbildning till tre yrken (sjukvårdsbiträden, barnskötare samt kontorssekreterare och stenografer) och när det gäller kvinnor för utbildning till yrken inom åtta yrkesfamiljer (bl. a. verkstadsmekaniker, svetsare och elmontörer). I åtta län får bidraget utgå med 14 kr. per timme och utbildningen bedrivs i ytterligare högst 25 yrkesfamiljer som fastställs av AMS. Av dessa ytterligare yrkesfamiljer skall högst fem väljas för manliga elever. Bidrag får i de åtta länen också utgå till arbetsgivare inom kommunal förvaltning samt till statliga affärsverk och vissa andra statliga myndigheter. Det sistnämnda är ett undantag från de allmänna reglerna om arbetsmarknadsutbildning i företag. Huvudregeln är nämligen att bidrag inte får utgå till arbetsgivare inom statlig eller kommunal förvaltning.

I partimotionen 58 av socialdemokraterna yrkas att jämställdhetsbidraget höjs till ett enhetligt belopp om 16 kr. per timme från den 1 januari 1978 med hänvisning till "behovet av att i nuvarande arbetsmarknadsläge med obruten kraft hävda kraven på jämställdhet i arbetslivet".

Den utbildning som jämställdhetsbidraget skall främja är en försöksverksamhet. Den fick endast blygsam omfattning under de första försöksåren. Med bidragsdifferentieringen, som infördes i våras, avser man att få utrönt om bidragsnivån påverkar verksamhetens omfattning. Det bör ses som ett led i försöken att få klarlagt hur bidraget bör konstrueras för att ge önskvärd effekt. För att det skall bli möjligt att göra en meningsfull utvärdering av nu inledda nya försök bör dessa få pågå under ytterligare någon tid. Utskottet avstyrker att man nu gör någon ändring i reglerna. Motionsyrkandet bör alltså avslås.

Vid utbildning i företag av arbetstagare med svårare handikapp utgår bidrag normalt med 8 kr. per timme under högst sex månader. Bidragsverksamheten bekostas inte från här behandlade anslag till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning utan från anslaget Särskilda åtgärder för arbetsanpassning.

I socialdemokraternas partimotion yrkas att bidraget skall höjas till 16 kr. per timme.

Enligt bidragsbestämmelserna har arbetsmarknadsverket möjlighet att i enstaka fall jämka bidragets storlek uppåt. I praxis tillämpas denna jämningsmöjlighet på ett generöst sätt. Det kan också erinras om att det vid anställning av arbetstagare med svårare handikapp i regel torde vara möjligt för arbetsgivaren att i stället bereda arbetstagaren anställning i halvskyddad sysselsättning, varvid utgår ett efter den 1 januari i år kraftigt förstärkt bidrag. Bl. a. är bidragstiden minst fyra år. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att en generell bidragshöjning från 8 till 16 kr. inte skulle få större praktisk betydelse och avstyrker motionsförslaget härom.

Med det ovan anförda godtar utskottet de *ändrade regler för utbildning i företag* som har förordats i propositionen.

Kostnadsökningen för ovan behandlade verksamhet med stöd till utbildning i företag beräknas i propositionen till 150 milj. kr. Anslaget Bidrag till arbetsmarknadsutbildning föreslås bli förstärkt med det beloppet samt med det tidigare under förevarande avsnitt redovisade beloppet om 300 milj. kr. för ökad utbildningskapacitet inom AMU-kurserna m. m.

Som tidigare nämnts yrkar vpk i partimotionen 71 att det *ökade utbildningsstödet till företag finansieras med en särskild arbetsgivaravgift om 0,5 %*.

Arbetsmarknadsutbildningen och därmed även bidragen till utbildning i företag finansieras redan, som inledningsvis påpekats, delvis med en särskild arbetsgivaravgift. Utskottet är inte berett att biträda motionärernas yrkande utan tillstyrker propositionens förslag till medelsanvisning, dvs. att ett anslag om sammanlagt 450 milj. kr. förs upp på tilläggsbudget I.

Sysselsättningskapande åtgärder

För innevarande budgetår är under ovan angivna rubrik anvisat ett reservationsanslag av 1 320 700 000 kr., varav förslagsvis 200 milj. kr. skall avräknas mot automobilskattemedlen.

Av anslaget är 600 milj. kr. avsedda för allmänna och 650 milj. kr. för särskilda beredskapsarbeten. Det bedöms i propositionen som nödvändigt att i vinter sysselsätta ca 40 000 personer i genomsnitt per månad. Kostnadsökningen härför beräknas till 900 milj. kr. inkl. kostnaderna för den förlängning och utvidgning av de särskilda insatserna för ungdomar m. fl. som har behandlats i det föregående.

I budgetpropositionen beräknades att överslagsvis 200 milj. kr. skulle användas för vägarbeten. Enligt uttalanden i den föreliggande proposi-

tionen bör en väsentlig ökning av ramen för beredskapsarbeten på vägar komma till stånd, eftersom arbetsmarknadsläget för byggnads- och anläggningsarbetare i vissa delar av landet kan motivera mera omfattande upprustningsarbeten på vägar. Av det nu begärda anslaget bör därför ytterligare 300 milj. kr. få användas för vägarbeten. Även det beloppet förutsätts bli avräknat mot automobilskattemedlen.

Utskottet tillstyrker förslaget om ytterligare medelsanvisning för beredskapsarbeten liksom den förordade användningen av medel för arbeten på vägar.

I anslutning till det nu anförda tar utskottet upp ett yrkande i den socialdemokratiska partimotionen vari begärs skyndsamt förslag från regeringen till *nya statsbidragsbestämmelser för kommunala beredskapsarbeten*.

En översyn av dessa bidragsbestämmelser har under året bedrivits i regeringens kansli. Sedan motionen väcktes har översynsarbetet avslutats och en departementspromemoria i ämnet lagts fram (Ds A 1977: 8). Utskottet förutsätter att resultatet av regeringens överväganden med anledning av promemorian och däröver avgivna remissyttranden snarast föreläggs riksdagen. Med hänsyn härtill påkallar motionsyrkandet inte någon riksdagens åtgärd.

Från förevarande anslag bekostas det i våras införda tillfälliga sysselsättningsbidraget till större industrieföretag med dominerande ställning på orten. Bidrag kan utgå i det fall avsevärda sysselsättningsvårigheter uppstår vid sådant företag. Bidragsbestämmelsernas innebörd i övrigt kommer att beröras i det följande.

Användningen av det tillfälliga sysselsättningsbidraget har tidsbegränsats till innevarande kalenderår. I propositionen föreslås att bidraget skall kunna utgå även under det första halvåret 1978. Kostnaden härför beräknas till 120 milj. kr. Vpk yrkar i sin motion 71 *avslag på propositionen i denna del*. Motsvarande belopp bör enligt motionen i stället användas för att stimulera sociala investeringar inom daghems-, förskole- och vårdsektorn. Vidare upprepar vpk ett tidigare framfört krav att riksdagen skall stifta en *lag med förbud mot avskedanden och permitteringar* vid alla företag med fler än 50 anställda.

Vpk motsatte sig införandet av det tillfälliga sysselsättningsbidraget. De nu framställda yrkandena är därför ett fullföljande av partiets tidigare ställningstaganden och förslag.

Enligt utskottets uppfattning visar redan gjorda erfarenheter att bidraget behövs. Bidrag har hittills utgått till ett 25-tal företag och gett stöd till fortsatt sysselsättning åt ca 6 000 anställda. Som utskottet tidigare uttalat (AU 1976/77: 26) är den av motionärerna föreslagna lagstiftningen inte heller någon realistisk metod att lösa de akuta strukturproblem som de berörda företagen ställs inför och som är en förut-

sättning för att sysselsättningsbidrag skall komma i fråga. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker med det anförda motionen i aktuella delar.

Utskottet övergår härnäst till vissa frågor om villkoren för det tillfälliga sysselsättningsbidraget. Propositionen innebär att bidraget skall utgå på oförändrade villkor under första halvåret 1978.

Bidraget utgör 75 % av lönekostnaden för den personal som berörs. Det utgår till större industriföretag som på grund av hastigt uppkomna strukturförändringar inom branschen måste minska sin personalstyrka avsevärt (normalt med minst 100 anställda) och till följd härav har en övertalig arbetsstyrka som inte heller på lång sikt beräknas kunna bli sysselsatt i företagets ordinarie produktion utan måste sägas upp. Utskottet vill i anslutning härtill anmärka att det ligger i sakens natur att det kan vara vanskligt att bedöma ett företags långsiktiga produktionsmöjligheter. Det aktuella bidragsvillkoret bör därför inte tillämpas alltför strikt, utan hänsyn bör kunna tas till svårigheter av nu angivet slag.

Eftersom syftet med bidraget är att skjuta upp eljest nödvändiga uppsägningar eller permitteringar är det också ett villkor för bidrag att varsel om sådana åtgärder inte meddelas.

I den socialdemokratiska partimotionen läggs fram tre förslag beträffande bidragsvillkoren.

För det första förordas att bidrag skall kunna utgå även för det fall att den övertaliga personalen sysselsätts med *utveckling av företagets produktionsmetoder och produkter*. Eftersom det i vissa fall torde uppkomma svårigheter för det berörda företaget att bereda den övertaliga personalen meningsfull sysselsättning, anser utskottet att motionärernas förslag är värt att pröva. En sådan verksamhet kan inte anses stå i strid med nuvarande bestämmelser för den sysselsättning som kan stödjas med bidrag. Huvudprincipen är nämligen endast att verksamheten skall hållas skild från företagets ordinarie produktion. Med dessa uttalanden får motionen i denna del anses tillgodosedd. Någon åtgärd på grund av densamma kan inte anses erforderlig.

Vidare yrkas i motionen att bidrag skall kunna utgå även för *miljöförbättrande arbeten* med syfte att *undanröja förvärvshinder för handikappade*. Utskottet anser att arbetsuppgifter av detta slag innefattas i statsbidragsbestämmelsernas exemplifiering av bidragsgill verksamhet (reparationer, underhåll och investeringsarbeten inbegripet projektering m. m. av sådana arbeten). Motionen behöver därför inte heller i denna del föranleda någon åtgärd.

I anknytning till det senast behandlade yrkandet begärs i motionen också att riksdagen skall uttala att det successivt vidtas *åtgärder för att stärka verksamheten med särskilda anpassningsgrupper inom företagen*. I motionen sägs att den uppkomna arbetsmarknadssituationen bör ut-

nyttjas för att anpassa arbetsplatserna till de handikappades behov och därmed bryta dessa gruppers förvärvshinder.

Motionärerna har inte preciserat vilka åtgärder som enligt deras mening är behövliga. Utskottet vill i detta sammanhang därför endast erinra om betydelsen av att anpassningsgrupperna i sin verksamhet får stöd av personal från arbetsförmedlingen. Detta har varit ett framträdande motiv för den kraftiga utbyggnad av förmedlingens personalresurser som skett under senare år. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att anpassningsarbetet bedrivs med kraft. Sysselsättningsutredningen kan väntas komma med förslag på detta område inom kort. Med hänsyn därtill och då ett uttalande av det slag motionärerna tänker sig inte bedöms ha någon självständig effekt avstyrks motionsyrkandet.

Slutligen yrkas i motionen att som bidragsvillkor skall gälla den begränsningen att bidrag får utgå endast i de fall företagen själva *inte har möjlighet att ta sitt sociala ansvar för de anställda*. Detta bör enligt motionärerna självfallet också ha kommit till uttryck i företagets utdelningspolitik.

Vad motionärerna med sitt förslag vill förhindra är att bidrag skall komma att uppbäras av stora och vinstrika företag med ekonomiska förutsättningar att själva lösa sitt sociala ansvar för sysselsättning och produktion. Samma yrkande framställdes av socialdemokraterna vid bidragets tillkomst. Vid behandlingen av det yrkandet anförde utskottet (majoriteten) att bidraget självfallet inte är avsett för framgångsrika företag. Utskottet kunde därför inte finna att motionärernas uppfattning stod i motsatsställning till då föreliggande propositionsförslag (AU 1976/77: 26 s. 4). Utskottet kan inte finna att det nu framställda motionsyrkandet ger anledning att frångå den uppfattning utskottet gav till känna i våras och avstyrker därför detsamma.

Med vad ovan anförts kan utskottet biträda *vad i propositionen förordats rörande det tillfälliga sysselsättningsbidraget*.

I propositionen begärs ett belopp om 220 milj. kr. för att täcka bidragskostnaderna för *industribeställningar* som regeringen med stöd av finansfullmakten har medgivit AMS att lägga ut. Utskottet ansluter sig till förslaget.

Behovet av medelförstärkning under anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder utgör sålunda för beredskapsarbeten 900 milj. kr., för sysselsättningsbidraget 120 milj. kr. och för industribeställningar 220 milj. kr. eller sammanlagt 1 240 milj. kr. Av utskottets tidigare ställningstaganden följer att i propositionen begärt anslag på tilläggsbudget I bör beviljas.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *tillsättande av en ungdomsdelegation* att riksdagen med anledning av motionerna 1977/78: 58, yrkandet 1, och 1977/78: 71, yrkandet 1, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. beträffande *internationella rekommendationer för att motverka ungdomsarbetslöshet* att motionen 1977/78: 58, yrkandet 2, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
3. beträffande *översyn av praktikantlöner* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 71, yrkandet 3,
4. beträffande *kommunal sysselsättningsgaranti* för ungdom att riksdagen avslår motionen 1977/78: 71, yrkandet 2,
5. beträffande *dagsverksbilliga kommunala beredskapsarbeten för handikappade* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 58, yrkandet 8,
6. beträffande *provanställning m. m.* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 57,
7. att riksdagen godkänner det i propositionen redovisade förslaget till *höjning av utbildningsbidragen*,
8. beträffande *skynsamt förslag om höjd ersättning till AMU-elever* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 71, yrkandet 6,
9. beträffande *fackliga organisationers inflytande över utbildning i företag* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 71, yrkandet 5,
10. beträffande *utbildning i arbetarskydd, medbestämmandefrågor m. m.* att motionen 1977/78: 58, yrkandet 4 a, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
11. beträffande *ansträngningar för att ge yrkesutbildning åt anställda kvinnor* att riksdagen med anledning av motionen 1977/78: 58, yrkandet 4 b, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
12. beträffande *höjning av jämställdhetsbidraget* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 58, yrkandet 9,
13. beträffande *höjning av bidraget till utbildning i företag av handikappade* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 58, yrkandet 5,
14. att riksdagen godkänner de i propositionen förordade *ändrade reglerna för utbildning i företag*,
15. beträffande *finansiering av ökat utbildningsstöd till företag med särskild arbetsgivaravgift* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 71, yrkandet 4,
16. att riksdagen till *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning* på till-

läggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 anvisar ett anslag av 450 000 000 kr.,

17. *beträffande skyndsamt förslag till nya statsbidragsbestämmelser för kommunala beredskapsarbeten* att motionen 1977/78: 58, yrkandet 7, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
18. *beträffande avslag på förlängning av tiden för det tillfälliga sysselsättningsbidraget till företag med dominerande ställning på orten* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 71, yrkandet 7,
19. *beträffande lag med förbud mot avskedanden och permitteringar* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 71, yrkandet 8,
20. *beträffande utveckling av produktionsmetoder m. m. samt vissa åtgärder för handikappade* att motionen 1977/78: 58, yrkandena 3 a, 3 c och 6, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
21. *beträffande begränsning av sysselsättningsbidraget till företag som saknar möjlighet att ta sitt sociala ansvar* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 58, yrkandet 3 b,
22. att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats rörande *tillfälligt sysselsättningsbidrag till industriföretag med dominerande ställning på orten,*
23. att riksdagen till *Sysselsättningsskapande åtgärder* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 1 240 000 000 kr.¹, varav förslagsvis 300 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattebidragen.

Stockholm den 29 november 1977

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ROLF WIRTÉN

Närvarande: Rolf Wirtén (fp), Bengt Fagerlund (s), Torsten Stridsman (c), Birger Nilsson (s), Gördis Hörnlund (s), Allan Gustafsson (c), Filip Fridolfsson (m), Arne Fransson (c), Elver Jonsson (fp), Pär Granstedt (c), Frida Berglund (s), Anna-Greta Leijon (s), Sten Svensson (m), Sune Johansson (s) och Lars Ulander (s).

¹ Frågan om medelsanvisning på tilläggsbudget I under anslaget behandlas även i betänkandena FöU 1977/78: 5 och AU 1977/78: 19.

Reservationer

avgivna av Bengt Fagerlund, Birger Nilsson, Gördis Hörnlund, Frida Berglund, Anna-Greta Leijon, Sune Johansson och Lars Ulander (alla s).

1. Dagsverksbilliga kommunala beredskapsarbeten för handikappade (mom. 5)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar "Som skäl" och slutar "alltså avstyrks" bort ha följande lydelse:

AMS förslag om vidgad användning av de dagsverksbilliga kommunala beredskapsarbetena avstyrks i propositionen under åberopande av pågående översyn av statsbidragsbestämmelserna för kommunala beredskapsarbeten. Denna invändning är knappast hållbar när det gäller arbetshandikappade som kan utföra arbeten av det slag det här är fråga om. Statsbidragskostnaderna kan inte rimligen påverkas i sådana fall. I stället förhåller det sig så, att ett genomförande av förslaget i den socialdemokratiska motionen att öppna den aktuella typen av arbeten även för arbetshandikappade skulle medföra en önskvärd komplettering av det åtgärdssystem som under årens lopp utvecklats till stöd för sysselsättning åt handikappade. Utskottet tillstyrker alltså det aktuella yrkandet i motionen 58. Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *dagsverksbilliga kommunala beredskapsarbeten för handikappade* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 58, yrkandet 8, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Höjning av jämställdhetsbidraget (mom. 12)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar "Den utbildning" och slutar "alltså avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i den socialdemokratiska partimotionen att bidraget bör förstärkas väsentligt för att det skall bli möjligt att även i nu rådande arbetsmarknadsläge med kraft driva arbetet på jämställdhet i arbetslivet. Med tillstyrkande av förslaget i motionen förordar utskottet alltså att bidraget generellt höjs till 16 kr. per timme med verkan från den 1 januari 1978. Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *höjning av jämställdhetsbidraget* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 58, yrkandet 9, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Höjning av bidraget till utbildning i företag av handikappade (mom. 13)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar "Enligt bidragsbestämmelserna" och slutar "motionsförslaget härom" bort ha följande lydelse:

I närmast föregående avsnitt har föreslagits att jämställdhetsbidraget höjs från 8 och i vissa fall 14 kr. till 16 kr. för att främja arbetet på jämställdhet mellan kvinnor och män. Det är lika angeläget att stimulera till ökade utbildningsinsatser för att underlätta sysselsättning av handikappade, särskilt i en tid av vikande efterfrågan på arbetskraft. Enligt bidragsbestämmelserna har AMS möjlighet att i enstaka fall jämka bidraget uppåt. Det är givetvis värdefullt att denna möjlighet finns för speciella fall, men det ändrar inte behovet av en högre nivå för det bidrag som normalt skall utgå. Utskottet tillstyrker sålunda att bidraget i enlighet med yrkandet i socialdemokraternas partimotion höjs från 8 till 16 kr. per timme. Höjningen bör träda i kraft den 1 januari 1978. Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *höjning av bidraget till utbildning i företag av handikappade* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 58, yrkandet 5, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Utveckling av produktionsmetoder m. m. samt vissa åtgärder för handikappade (mom. 20)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "I den" och på s. 16 slutar "avstyrks motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

I den socialdemokratiska partimotionen framhålls vikten av att de åtgärder som nu sätts in för att möta akuta problem på den svenska arbetsmarknaden inriktas mot långsiktiga sysselsättningspolitiska mål. Därmed kan det kortsiktiga arbetet med att lösa arbetsmarknadsproblemen effektivt utnyttjas för att snabbare uppnå dessa mål.

Från angivna utgångspunkt förordas i motionen att övertalig personal bereds möjligheter till sysselsättning med dels utvecklingsarbete inom företagen, dels miljöförbättrande åtgärder för att undanröja förvärvshinder för handikappade. Vidare framhålls vikten av att verksamheten med särskilda anpassningsgrupper inom företagen successivt stärks. Det betonas att den ändrade inriktning av stödverksamheten som förordats i motionen är möjlig att genomföra inom ramen för gällande bidragsbestämmelser.

Mot bakgrund av betydelsen av fortsatt förstärkt forsknings- och utvecklingsarbete i de svenska företagen och med hänsyn till riskerna för att företagen i nuvarande konjunkturläge väljer att reducera insatserna på detta område har utskottet samma syn som motionärerna på värdet av att det tillfälliga sysselsättningsbidraget i ökad utsträckning kommer till användning för att bereda arbetstagare som tidigare sysselsatts i egentlig produktion möjlighet att gå in i arbetet med att utveckla företagets produktionsmetoder och produkter. Härigenom kan de som sysslar med utvecklingsarbete inom företagen tillföras de erfarenheter och kunskaper som yrkesvana arbetstagare besitter och som oftast inte tas till vara. Samtidigt ökar företagets möjligheter att genom aktiv produktutveckling långsiktigt stärka sin ställning på marknaden.

Likaså delar utskottet motionärernas uppfattning att den nu uppkomna arbetsmarknadssituationen bör utnyttjas för ytterligare åtgärder för att anpassa arbetsplatserna till de handikappades behov och därmed bryta dessa gruppers förvärvshinder. Som ett led i ett sådant arbete bör ingå dels att regeringen, inom ramen för anvisade medel, uppmärksammar möjligheten att successivt stärka verksamheten med särskilda anpassningsgrupper inom företagen, dels att det tillfälliga sysselsättningsbidraget i väsentligt ökad grad används till miljöförbättrande åtgärder på arbetsplatserna. Därmed kan hinder för de handikappades sysselsättning elimineras och deras ställning på arbetsmarknaden långsiktigt stärkas.

Vad utskottet i anslutning till förslagen i socialdemokraternas motion anført om ökade insatser för utvecklingsarbete samt förstärkta åtgärder för handikappade bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. *beträffande utveckling av produktionsmetoder m. m. samt vissa åtgärder för handikappade* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 58, yrkandena 3 a, 3 c och 6, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

5. Begränsning av sysselsättningsbidraget i vissa fall (mom. 21)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar "Vad motionärerna" och slutar "därför detsamma" bort ha följande lydelse:

Det är en allvarlig brist i bestämmelserna om det tillfälliga sysselsättningsbidraget att det inte tar hänsyn till det bidragssökande företagets allmänna ekonomiska situation. En stark kritik av det slaget riktades f. ö. mot bidraget redan vid dess tillkomst. Det framhölls bl. a. (se den socialdemokratiska reservationen 1 till betänkandet AU 1976/77: 26) att det förhållandet att ett storföretag har en förlustbringande enhet inte

nödvändigtvis behöver betyda att företagets ekonomi i stort är undergrävd. Som underströks i det nämnda sammanhanget kan det inte accepteras att bidrag ges till stora och vinstrika företag med ekonomiska förutsättningar att själva bära sitt sociala ansvar för sysselsättning och produktion. Utskottet biträder därför den uppfattning som utvecklas i den föreliggande socialdemokratiska partimotionen 58 att sysselsättningsbidrag under det första halvåret 1978 skall medges endast i de fall företagen saknar möjlighet att ta detta sociala ansvar. Det bör, som sägs i motionen, självfallet ha kommit till uttryck i företagets utdelningspolitik.

Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *begränsning av sysselsättningsbidraget till företag som saknar möjlighet att ta sitt sociala ansvar* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 58, yrkandet 3 b, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.